

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

Coll. No. 279

Title Yantra Ratnālacarāṇī Tika

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 279 Subject : Prosody

Title : Vrutamal-nākarani Tika.

Author : Scribe :

Date of the work : Date of the Ms. :

Place of the work : Place of the Ms. :

Size : 8.3" by 4.6" Extent : 15 foll.

Language : Sanskrit Script : Devanāgarī

Remarks :

चिदीबागादः प्रचिदापि वराहेति मदि नैकचिदि
। एषा चिदि विष्णुनाम च प्रयहः ॥ अचिदि इम्पा रत्ना अचि
पि जेरा जर्जरत नुर्न जाते प्रोभातः विष्णु मृत मयः ॥
वस मयः ॥ १११ ॥

वृत्तरत्नारनीटीका

श्रीगणेशायनमः॥ नत्वा विनायकं देवं अनंतं च गुरुं तथा ॥ श्रीमथं कृष्णदेवस्य छंदो कृ
तिः श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रिस्तुतं ग्रंथस्य प्रत्यहं समाचरेत् सुखावाप्तये च कृतं मंगलं ॥ अक्षरं शिष्य
शिष्याथं पद्येते तन्निबध्नन्ते वसंबंधचक्षुष्यं प्रतिपादयन् पुरः खरं प्रतिपाद्यं प्रतिजानीता ॥
सुखसंतानं शिष्यं नत्वा ब्रह्मा च तावितं ॥ गौरी विनायकोपेतं शंकरं चोदयं कुरं ॥ १ ॥ वे
दार्थं वैवशास्त्रज्ञः पञ्चैको न द्विजो मः ॥ तस्य पुत्रे ॥ स्तिवृद्धाः शिष्याः दार्चने रतः ॥ २ ॥ तेनेदमि
यते छंदो ज्ञानं ज्ञानं संयुतं ॥ वृत्तरत्नावरं नाम भगवान्नाम सुखसिद्धये ॥ इति त्रिनिविशेष
तेनेदमिदं छंदः त्रिस्तुतं ॥ इति त्रिस्तुतः ॥ श्रीवैनायक्यः ॥ किंचित् सुखसंतानस्य सुखसंतान
स्य मिथ्यार्थं शंकरं नत्वा ॥ द्विविधं शंकरं चोदयं कुरं ॥ जोषानां सुखं वरमिति यथः ॥ पुनः द्विविधि
ब्रह्मा च तावितं ॥ एतेन तद्वदितस्य नमस्कृते तावपि नमस्कृतो रताः ॥ पुनः द्विविधि
री विनायकोपेतं तावपि मुपेतं युक्तं ॥ अत्र शंकरस्य नमस्कृते चोवाशेषप्रयोजनसंपत्तावपि
प्राधान्येन गौष्यः ॥ स्तोत्रव्याधासौ ग्रंथसंप्रदायप्रपंचौ च निरुतिशक्तिवद्विनायकस्य
च विष्णुनिवारवृद्धा पुनः ॥ प्रथमं नमस्कृतिरिति ध्येयेयं ॥ वेदार्थेति ॥ तेनेदमिदं
पुनः शिष्या दार्चने रतः ॥ वेदार्थे स्ति तस्य कस्यप्येकाग्र्यः ॥ पञ्चैकः नामा द्विजो प्रमो न्दित्यर्थः ॥ इति यो
जनीयं ॥ द्विविधः वेदार्थं वैवशास्त्रज्ञानातिनितादृशः ॥ २ ॥ तेनेदमिति ॥ श्री ॥ द्विविधं चैतद्वैदं ज्ञानं
जज्ञानं संयुतं ॥ तथानाम इति नाम्ना वृत्तरत्नावरं ॥ वृत्ता निरत्ना नीचतेषां माधुरं मुरव
स्त्वानमित्यर्थः ॥ अस्ताधारणप्रयोजनमाह ॥ बाधानां मिति ॥ बाधानां मल्यबुद्धीनां सुखेना

[illegible]

घाति कां नौ संज्ञा माहा ॥ सर्वगुर्मे मुखांत धौ यिरावत गलौ सतौ ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो
 भवं त्रगणा स्त्रिधा ॥ ७ ॥ अत्राष्टावेव गणा नवंति ॥ ननूना धिक्वा इत्यर्थः ॥ विविध गणाः
 त्रिधाः त्रयो अवयवा परिमाण्येषां ते त्रिधाः ॥ संख्यायां अवयवेषु प्रत्ययः ॥ अथि मूलं त्रयो नो च ॥
 मादीनां लक्षणं सर्वगुर्वो यत्रेति सर्वगुः ॥ ७ ॥ अत्राष्टावेव गणा नवंति ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो
 दिअंतर्मधैतत्र जो लघुयथो सौ मुखांत धौ यिरौ ॥ आदि लघुयथो ॥ ७ ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो
 गलौ अते अवसाने गलौ यथो सौ अंतगलौ सतौ ॥ अंतगुर्मे सति अंतलक्ष्णः ॥ ७ ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो
 धर्ममध्याधौ गः मध्याधौ यथो सौ एतादृशौ ॥ ७ ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो ॥ ७ ॥ आदि लघुयथो ॥ ७ ॥ त्रयो नो हो
 लवायत्रेति त्रिलो नः गणाः ॥ ७ ॥ अत्राष्टावेव गणा नवंति ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो ॥ ७ ॥
 तोरो लघुमेघा इहं लघुमेघः ॥ तोत लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः
 मायदौ च उमा चिद्विगण परिमाणं यत गणा निजानां पंचांते वयवस्थानां वा ॥ ७ ॥ सवति मध्याधौ ॥ ७ ॥
 दिगुर्मे त्रचउ धर्माः ॥ गणाश्च उर्ध्वधरेताः पंचायां दिगुर्मे स्थिताः ॥ ७ ॥ सवति अंतश्च मध्याधौ ॥ ७ ॥
 आदिश्च सवति मध्याधौ दयस्ते गुरवो यत्रेति सर्वं तिमध्यादिगुर्वो मध्याधौ त्रचउ धर्माः ॥ ७ ॥
 मात्राः परिमाण्येषां ते च उमा चिद्विगण परिमाणं यत गणा निजानां पंचांते वयवस्थानां वा ॥ ७ ॥
 द्युपेता पंचैव गणाः अत्राष्टावेव गणा नवंति ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो ॥ ७ ॥
 ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

का २

२०

उमा चिद्विगण परिमाणं यत गणा निजानां पंचांते वयवस्थानां वा ॥ ७ ॥ मादीनां लक्षणं सर्वगुर्वो यत्रेति सर्वगुः ॥ ७ ॥
 लघुमेघा इहं लघुमेघः ॥ तोत लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः लघुमेघः
 मायदौ च उमा चिद्विगण परिमाणं यत गणा निजानां पंचांते वयवस्थानां वा ॥ ७ ॥ सवति मध्याधौ ॥ ७ ॥
 दिगुर्मे त्रचउ धर्माः ॥ गणाश्च उर्ध्वधरेताः पंचायां दिगुर्मे स्थिताः ॥ ७ ॥ सवति अंतश्च मध्याधौ ॥ ७ ॥
 आदिश्च सवति मध्याधौ दयस्ते गुरवो यत्रेति सर्वं तिमध्यादिगुर्वो मध्याधौ त्रचउ धर्माः ॥ ७ ॥
 मात्राः परिमाण्येषां ते च उमा चिद्विगण परिमाणं यत गणा निजानां पंचांते वयवस्थानां वा ॥ ७ ॥
 द्युपेता पंचैव गणाः अत्राष्टावेव गणा नवंति ॥ मध्याधौ ॥ त्रिधो नो हो ॥ ७ ॥
 ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

२१

न

वर्तमानोक्तसंयोगः पवर्गसंयोगो वा सर्वविधैर्जमसंज्ञापरिग्रहीतेति निश्चायः
 केचित्तु मशदेन जिह्वा मरुती योपधानी यो नरपते इत्याहुः ॥ पादादिति पाठः
 मेलचचरणादाविति व्याख्या न माहुस्तदुक्तं यमपि न विचारस्तहंति ॥ तव हियापथाः
 योममहीरनक्षत्राणि पिदतनेधताततः बहुनामस्मै चतुता मसंममात्रियेकसमे
 ध्यतितत्पुनः ॥ ११ ॥ नमति नमरना रिक्ता नने विद्युत्तेत्यादिमहावनिपद्येयत्तु चतु
 संगतत्रायादौ पादव्यवस्थया अनेदेनता दृशपाठस्यान्याव्यवस्था चेति संक्षेपः
 १० ॥ तत्र संयोगेऽहं ह्यमाह ॥ तस्मै संघर्षा शास्त्रे नवोदने पिच्छलातिचदधीनि ॥
 अल्पव्ययेन सुंदरिग्रामज नो मिष्टमश्नाति ॥ अत्र ग्राम्यजन इत्येतत्पदस्यादोक्तिः
 तेन ग्राह्यसंयोगेनापि सुंदरीत्यत्र रिक्ता रस्य गुरुत्वेन नवति तथा सति ग्रास्यप
 रमात्रिब्रह्मापत्तेः तच्च ध्यायि विरुद्धं तत्र च उच्यमानमेव गणानां विधानात् ॥
 अत्रिनागरिब्रह्मस्य ही प्रत्याह ॥ हे सुंदरिग्राम्यो ग्रामनिवासी हिनोऽल्पव्ययेन स्तो
 वद्व्यत्यागेन एतत्तस्मै स्वादु अश्नाति ॥ एतत्तितस्मै अत्रि नवं संघर्षं पशवतश्च
 प्रयासेन तत्र सुधनं पुनः विनवोदने नक्षत्रनशाव्यन्तं पुनश्च विपिच्छलानि सति
 ग्धानिदधीनि ॥ ११ ॥ उक्तं च त्रयवहारांगजताः संज्ञाः प्रतिपादयिषुमह ॥ अत्रि
 भरतस्मादीनां द्वेयाः संज्ञास्तु लोवतः ॥ अत्रि भरतस्मादीनां पदानां संज्ञा च उ

॥ ११ ॥

रादि संख्या संज्ञा लोवतो विद्वद्भवराज हेयोः ॥ तद्यथा ॥ चत्वारो द्विवेदाः ॥ पंच नक्ष
 त्रारिंदियाणि ॥ षड्मर्त्यः ॥ सप्त अश्वपर्वतमुत्तमः ॥ अष्टौ वसवः ॥ नवग्रह इत्यादि
 दशदिशः ॥ एकादशः ॥ द्वादशादिताः ॥ त्रयोदश विष्टेदेवाः ॥ चतुर्दश चतुर्वर्णाः ॥
 पंचशतं तिथयः ॥ षोडश नक्षत्राः ॥ इत्यादि ॥ पादस्य लक्षणमाह ॥ द्वेयः पादचतुर्थं शिरोति
 श्रोत्रस्य चतुर्थं शिः पादो द्वेय इत्यर्थः ॥ यतिमाह ॥ यति विष्टेद संज्ञा इति ॥ विष्टेदो
 विष्टे मो वसानं संज्ञायस्याः ॥ विष्टेद संज्ञिवा ॥ यतिः ॥ सा च यतिरदृश्यादि छिन्ना इ
 रेषु लोवतो द्वेया ॥ तथा च ॥ यतिः सर्वत्र पदांते लोवार्क उविशेषतः ॥ समुद्रादिपदांते
 व्यक्ता व्यक्तविशेषे ॥ अत्रि पादमध्ये पिसमुद्रादौ यतिर्न वेत्त ॥ यदि र्वापते तामो न स्यात्तमे वल
 दो ॥ सर्वत्र पदांते यतिरित्यत्रापि व्यक्तव्यक्तविशेषे इति संबन्धनी ॥ तत्र व्यक्तविशेषे त्रिपादांते यतिर्यथा ॥
 सां बुनी रदनी ॥ लायसंसा ॥ बुधिसेन वेगं वसादिद्वेयदाहाजनमो मोहविनाशिनोऽशाश्चतानंत
 पायतमस्तेमिदं नास्वते ॥ सर्वज्ञाय नमस्तस्मै वस्मै चिपरमात्मने ॥ पादांते यतिरहितं यथा ॥ नमः
 मारजनराजगंडीवनञ्च ॥ पादांते यतिरहितं दोषो यथा ॥ नमस्तस्मै महादेवाय शशांका
 धारिणे ॥ अत्रि उविशेषत इत्यनेन संबन्धाय मेपि निषिध्यते ॥ स्पष्टविशेषे पूर्वमेव वक्ष्यते ॥
 विशेषः ॥ तद्यथा ॥ नमस्त्यामिसदो दूतमिधनी छतमनमर्थी ॥ ईश्वरारभ्य परेभ्योतिरज्ञानतिनिरा
 अत्रेष्टमित्यनेन पूर्वमन्त्रात्तेन संबन्धीयते ॥ स्पष्टविशेषे त्रिपादांते हरणमपीदमेव ॥ दोषत्वेन अस्पष्टवि
 शेषतः विनाशिकापादांते यतिर्यथा ॥ नमस्तुंगशिख्यं विवंदनामाचारवेध

नक्षत्रोदाहरणं ॥ देवास्तुरनरफलनिषेवितसुरापगा ॥ विज्ञपितमहाभोगजरास्तदंशिवनमः ॥ परवान
वस्वरः संधोक्चिदेवपरादिवतः ॥ एवोयतिविनायांयादेशः परादिवदिति ॥ सप्तडादिपदांते
वेतिक्वचित्चित्तनेनापिसंबंधः यत्किंचित्किंचित्प्रयोक्तव्यं ॥ यद्वैश्वेदेजनेनप्रतनयेत्यादि ॥
पदांतेचेत्यस्यापवादमाह ॥ यदमध्येपीतिकचित्चित्तेतत् ॥ अपादमध्यस्यापियेतः पदान्तत्वनिष्प
मनिराक्षरण्येतिज्ञानीहि ॥ उदाहरणंउपयुज्जि ॥ तदाचामोक्षप्रवृत्तदोश्चिच्छीतेतरीरादिति ॥
यो पदमध्येयतिपदांतेमान्दित्यपिक्वचित्पदप्रज्ञानं ॥ तथाहि ॥ प्रणमतत्रवबंधलेशनाप्रणयना
रायएचरणसरोजद्वैदमानंददेउमिति ॥ पूर्वपिरानपतरनागस्थेववर्गस्त्वेउदायएव ॥ यथायत
स्याराजतिमुमनसांदासब्रंठावयवोति ॥ परवानवस्वरः संधोक्चिदेवपरादिवदित्यस्यार्थः ॥ यः स्वपि
जेस्थानेएवः स्वरोविधीयते ॥ सक्वचित्स्वतित्वत्क्वचित्स्वस्याद्वितत्त्वति ॥ तत्रस्वतित्वत्त्वत्वात् ॥ अ
नाराटीतत्रुत्तरोद्वमिवदधनइत्यादि ॥ परादिवद्व्यवोयथा ॥ स्वध्वेविंध्यादिनुध्यानिप्रधतिम
हिषस्याहितोक्तनहापीदिति ॥ अत्रस्वरस्यपरादिवद्व्यवजनेनमपितद्व्यत्वात्तदादिवद्व्यति ॥
आतादिवद्व्यवेपियदिपूर्वापरावित्यादिअब्रसंज्ञनीयं ॥ यथा ॥ अस्याचक्राक्षमवजितप्रण
दुशोर्नवत्तवेति ॥ यस्यादेशः परादिवदित्यथा ॥ समर्पिहस्तावचितावशषाणीति ॥ आदि
राष्ट्रादन्यदयं ॥ नेहविस्तरतयास्त्रितं ॥ इदानींममवृत्तादित्रिधौनिरूपयिष्यन्मम
विषमयोर्ध्वंरामाह ॥ युक्तमविषमचायुक्तमनंमदिनिगद्यतेइति ॥ इत्युक्तमज्ञातीय
संख्यांतस्तंयुक्तद्विचउरादिस्त्रानंमनिगद्यते ॥ सज्ञातीयसंख्यांतरेणयुक्तं ॥ अयुक्तमज्ञा
नमेव ॥ आदिरूपंमद्विषमनिगद्यतेइत्यर्थः ॥ इदानींइतत्पत्रिविधौविज्ञागमाह ॥ ४ मममद्व्य

[illegible]

मङ्गललोभे मङ्गलसाहसमानं जनी मङ्गलः ॥ नदर्थे दीर्घबाहुस्तारविपुलां बुद्धीः ॥ ११ ॥ नो बंधे न वि
 पुला ॥ अमुमपादयोरुधेयश्चतुर्थद्विरागलास्तथासमपादयोस्तमो लघुर्नवतिस्तानविपुला
 यथा ॥ सुदरीमानविपुला गणविंशतिस्तानना ॥ अंगो द्विपुलस्तानी राज्ञी राज्ञी ॥ १२ ॥ तो गि
 ह्येस्तमवनिपाशवेतयजायुमपादयोरुधेयश्चतुर्थद्विरागलास्तथासमपादयोस्तमो लघुर्नवतिस्तानविपुला
 समो लघुर्नवतिस्तान ॥ अन्यातस्तवसितगणं पूर्वजस्याः सातस्तवतिविधानवतीत्यर्थः ॥ यथा
 सवार्थितापायासहजवीतविपुलां प्रियं ॥ १३ ॥ त्रिमित्रे तुल्यां धियोगोक्तवीतमृत्तये ॥ १४ ॥
 अं नो निधेमस्तव ॥ इत्यपि पुस्तकात् ॥ इति वक्रप्रकरणं ॥ अथ मात्रासमवर्तः ॥ द्वि
 पण्डितवसुः सुखलघुतिरिति द्विवेदिको द्विः न्यागुलिः द्विः पण्डिताः ॥ १५ ॥ तादृश
 वतनो रथधवायत्रेति साशोडशलघुस्वलापृतिर्दो नवतीत्यर्थः ॥ इयं वर्गीतायेति विंग्रहः ॥
 अत्राधिकारस्तमातिपर्यंतमेकैकस्येव पादस्य लघुगणं तदेव न्येयं त्रयाणामपि समानं बोध्यं ॥ अगद्वैतमा
 त्रसमप्रकरणमुच्यते ॥ उच्चपि पादेषु मात्राणां समानत्वात् ॥ १६ ॥ मात्रासमवर्तनवमो लो ॥ तत्राधिकारसमा
 तिपर्यंतं शोडशमात्रा अनुवर्तनीयाः ॥ ताजिः ब्रह्माजिः श्रुत्या रागाणां ज्ञेयाः ॥ तेषु मध्ये नवमो मात्रा गोप
 धुर्नवतिस्तदामात्रासमकनामधेनो नवति ॥ किं विधेयं दः गंतं अंतं गुरुरवश्च नवतीत्यर्थः ॥ यथा ॥ धादि
 धूसस्त्वततनुशोः प्रकटितनूतनदृशजद्विदः ॥ अमुदितवदनोजटिलशिरस्कः स्वल्पतिमात्रासमवर्त
 धः ॥ १७ ॥ गो नजवथां बुधे विधेयः ॥ त्रिंशुधेमत्रा ननु ह्यथापरो जगणो अथवा नो नवतः सविधेयः
 जगणो दाहरणं उच्यते ॥ न ज्योः रुद्राहरणं विधेयं ॥ भुवति दृगमिव विगतविकल्पः पुत्रप्रियमपि
 कठिनश्चोदः ॥ संग्रामलुविविजिता रिसमूहः ह्योलीमीमांसलद्विषा ॥ १८ ॥ तद्यगधादानवासि
 का ॥ तद्यगधादानवासि ॥ तद्यगधादानवासि ॥ तद्यगधादानवासि ॥ तद्यगधादानवासि ॥ तद्यगधादानवासि ॥
 नामधेयः स्यात् ॥ १९ ॥ बाणाय नवमं जश्चित्रा ॥ यदि पंचमे अष्टमे नवमे च मात्रासमवर्तनं लघु
 नवतिस्तदा चित्रा नामकं दः स्यात् ॥ २० ॥ नवमे नवतिगुणं चित्रा ॥ नवमे मात्रा नो गुरो सातिप

[illegible]

921

[illegible][illegible]

[illegible]

सय

पं

स्मरंति॥ तत्र गत्यां वं स्वं इव शयोर्यो गे॥ १४५॥ गंगा तां गार्ध्वसुतापर्यः सह ग्मूलाग्रता गान हरिणा
हितावकाव॥ प्रटाडिपोत छपडा निसंस्थिता दिरेयमा कानुपूरेति च चला॥ एवमभ्यापि ज्ञेया॥ स
चेयमुपजातिश्च उदीराप्रकारा जवति॥ समवृत्तं अपि प्रसंगादुपजाती कृतां पाहोला प्रवायुः॥
न जन्तु गौ गदिता सुमुखी॥ यत्रैको जगला दोत गौ द्वे चिगुरुवतश्च॥ लिनी नामिदं जवति॥ अथ
त्रिनेत्रे श्रयतिः॥ चतुर्जिह्वा चिद्यतिरित्यर्थः॥ १४६॥ नाता मधुं गदिता जौत गौ गेः॥ यत्र मगलं
गलत गलात्तं गुरुद्वयं च जवति तु छलं वा तो मीनाम॥ अत्राप्युज्जिजो कै लिपुवर्तते॥ १४७॥
पंचरसें श्रीं गितन गौः स्यात्॥ यत्र जीना स्वरो गला दोगुरुवतद्वत् श्री नामि॥ अत्र पंच लिपिः प्रथमः
सांस्पदमित्यने उज्जलवृत्तात्यये॥ टी॥ नौ जोगः स्याद्गुरुविलसिता॥ यत्र मज्जनात् उज्ज
गुरुश्च तद्वत् जमरविलसिता॥ १४८॥ नौ लिपुमाकायद्विजतनादौ॥ यत्र जतनेऽप्यः परौ द्वौ गुरु
द्वत्तं नौ लिपुमाकायनाम॥ १४९॥ सांस्पदं नौ जगमधु लिपिः॥ यत्र जतो नगं एगुरुवतद्वत् सांस्पदं
नाम॥ १५०॥ शान्तरा विहरथो द्रुता लगे॥ यत्र रगलि न गला रगला लघु गुरुवतद्वत् रथो द्रुता
नाम॥ १५१॥ स्वागतेति रनं प्रादुर्गुम्॥ यत्र गलनं जगलं गुरुद्वयं च तद्वत् स्वागता नाम॥ १५२॥ शि
खंडितदिदं सोता नौ॥ गुरुद्वयं॥ यत्र सजो गला गुरुद्वयं च इदं शिखंडितं वृत्तं जवति॥ १५३॥ न
न गगुरु रचिता वृत्ता॥ न गला द्वयं न गला न गुरुद्वयं न रचिता वृत्ता जवति॥ वृत्ता इति वचित्याः॥
अत्र चतुर्जिह्वतिः॥ १५४॥ न न रगगुरु लिपिश्च चिद्विना नौ गला रगला लघु गुरुवतद्वत् चिद्विना नाम॥ १५५॥
शेपेनिकारजो रलो गुरुद्वयं॥ रगला जगला रगला लघु गुरुवतद्वत् शेपेनिकार नाम॥ शेपेनिकार इति वचि
त्याः॥ १५६॥ उपस्थितमिदं सोता दुकारौ॥ जमतातं गुरुद्वयं च इदं उपस्थितं वृत्तं जवति॥ १५७॥ जगतां १२
मंडवर्तगदिती वृत्तं जमः॥ जगत्यां द्वादशा वृत्ता द्वादशौ तौ रनं सौ गेः चंद्रवर्तगदिती॥ १५८॥ जतौ उवं शयुः

[illegible][illegible]

सुधाभिः करनिभः करोति ॥ ३ ॥ वेदैर्धर्मोयस्यसामन्तमयः ॥ यत्रमगलतगलेः युगलसगलेः युग
 श्रतथावेदैश्चउजिर्धेनवनिश्चयतिस्तदन्तममयं नाम ॥ यथा ॥ प्रादुर्लब्ध्यानिश्चितमत्रावतं
 संनयायेद्रूपितकोलाहलमुच्चैः ॥ ४ ॥ यतोमहानिबुध्यापसरतिजताहायमित्तमश्वराः ॥ ५ ॥
 यंती ॥ ५ ॥ अचिदधिकमेवउपस्थितमिदं ज्योत्स्नोद्यदिगुरुस्यात् ॥ यत्रजगलसगलेः सगलेः
 गलेः गुरुश्चइदं ज्योत्स्नंनमवरावति ॥ सजसाजगोः स्वयतिमजुनापिली ॥ यत्रसगलजगलेः द्विरा
 तोहगुरुश्चनदन्तंमंजुनापिलीनाम ॥ ५ ॥ नगलतगुलनिश्चयजिह्वा ॥ श्वउजिधिनगलेः द्युतगलेः द्युतं
 गुरुश्चसप्तनिषडिश्चयतिनदन्तं वडिनाम ॥ अत्राष्टजिधितिरितिचेचित् ॥ ननतरगुरुः त्रिभु
 डिश्चषडिर्जितिद्विधाहः ॥ ६ ॥ इतोमजगोः नवतिमंजुलमिनी ॥ अत्रचिदधिकंनचनदिनीसजसासैम
 द्युतैः ॥ अजसाजवेदिहसहसगोः अटिहगतिनजोः सप्तजिस्तोः गुणां ॥ यत्रनगलजगल
 लोतगलेः तगतोः अंतोगुरुगानुपलज्जितोः नवतस्तदन्तं अटिहगतिनामी ॥ ७ ॥ शिखरं ॥ ८ ॥ अ
 न्नोगावल्गग्रहविरतिरसंवाधा ॥ अत्रशक्यं चिदृशदूरपादजातोमगलपूगलेः नगलप
 गलेः गुरुद्वयं चतथा ॥ अष्टैः पंचजिग्रहेनवजिग्रहतिस्तदन्तं अमुंवाधानाम ॥ यथा ॥ अष्टैर्द्वयं दंतविहित
 ॥ शिखरं स्थानाः स्यांश्चैवं सज्जतनिर्गतं उवाहोः ॥ तावच्चैवदंतमुदयमयं वेरी ॥ त्रिधैः सवाधान्यपिब ॥ ९ ॥ सौ
 ततिंनिर्गलेः ॥ १० ॥ ननरसलधुमेः स्वैरपरजिता ॥ दोनगलेः मगलसगलेः लघुगुरुस्वैरः सप्त
 निश्चयतिस्तदन्तं अपरजितानाम ॥ यथा ॥ त्रिभुवनं विदितं पेरपरजितामिहहरिहरविमा
 रणमम्लीः अणिज्जुमशौश्चैवरावंशं वदं सजयतिविजसन्महामहिमं स्मरः ॥ ११ ॥ ननजनजगितिप्र
 रणं कलिः ॥ नगलेः नगलेः नगलेः लघुगुरुस्वैरः सप्त
 यथा ॥ तथाचात्रादिसप्तजिग्रहतिरित्यथा ॥ एतच्चुविनवाप्रसंगं धिक्कताः परिहृतवर्जितास्तद्वैरि नि
 पवः ॥ विदधतिशक्यं उतउणशयनवनचुविमत्तर्जनयचद्विहः ॥ १३ ॥ उक्तवर्षं ततिभेदातन्तुजगोः ॥

८२ १४११

यत्रतगलजगलेः जगलद्वयं गुरुद्वयं च सप्तमं ततिजगोः प्रथितामिहोद्वेयं मुदितामुनिद्वारपेन ॥
 १४ ॥ यमेवसेततिधनेवद्वारपेन मुनिनामिहोद्वेयं उदितामुनिद्वारपेन ॥ उद्वेयं तिगदितामिहोद्वेयं तवेन ॥ उद्वेयं तिगदितामिहोद्वेयं तवेन ॥
 न तिगदितामिहोद्वेयं तवेन ॥ उद्वेयं तिगदितामिहोद्वेयं तवेन ॥ उद्वेयं तिगदितामिहोद्वेयं तवेन ॥
 चिदधिकं नदी ॥ सजसाजगलश्चवसुधासपंचग्रहः ॥ यत्रसगलजगलेः सगलजगलेः लघुगुरुस्वैरः सप्त
 पंचजिग्रहेनवजिग्रहतिस्तदन्तं वसुधानाम ॥ सजसाजगलेः सगलेः नपथासते तिद्विधाहः ॥ इदं वदनाम
 असनेसगुरुगुमेः ॥ नगलजगलसगलजगलेः इदं वदनाम किंविधेर्जसनेसगुरुगुमेः ॥ अंत
 उद्वेयं पतेरित्यथा ॥ यथा ॥ ५ ॥ माकलवशप्रचलितोत्पलाहशो ननजगलपुटतटतमध्यपुटं ॥ १६ ॥
 रपयिर्दं प्रतिमधोवद्वेयं संस्मरस्तिद्वदनमिदं वदनाम ॥ १७ ॥ दिः सगदिहोकोमोः प्रोकोः न
 वेत ॥ यत्रमगलसगलेः मगलजगलेः तथाद्विद्वारसप्तजिग्रहतिः सैकोकोनाम ॥ यथा ॥ अनात्म
 पदेद्रव्यापाराजितानां संसाराधिरगाधलोपां गोप्यदमात्रं ॥ अंतस्तत्वं माधेप्राणायामानेरोधा स १०
 ताशतव ॥ शान्तिरिन्नायेपां दृष्टिः ॥ १८ ॥ अत्रचिद्वैः युगदिर्जिः अटिहमितिमत्तं स्तोत्रो
 १९ ॥ यत्रसगलजगलेः नगलजगलेः लघुगुरुस्वैरः सप्त
 २० ॥ नजजजगलपुता ॥ तिग्मं धिक्कता ॥ नगलजगलेः जगलजगलेः लघुगुरुस्वैरः सप्त
 नोकोवेज्जगदिहोकोमोः प्रोकोः न
 श्रयतिस्तदन्तं हंसः शपेनी ॥ नाम ॥ २१ ॥ न्योः नोवेद्वेयं तिगतिवदं ततः ॥ यत्रमगलजगलेः नगलजगलेः
 च लघुगुरुस्वैरः सप्त
 २२ ॥ अतिशक्यं ॥ २५ ॥ दिहृत्तल्लघुस्थगितिस्तति
 पूजा ॥ दिगुलिताहयाः सप्तलघुवेयस्यां सप्तार्थचिदृशलघुपुता ॥ अंतं देवोः गुरुद्विद्वारसप्तजिग्रहतिः
 नामचंदनं तिग्मं धिक्कता ॥ सप्तजिग्रहतिस्ततः ॥ २६ ॥ स्वगितिजयतिस्तननयतिरिह ॥ इदमेवशक्ति
 सप्तैवषड्भिर्नमजिग्रहतिस्ततः ॥ २७ ॥ स्वगितिजयतिस्तननयतिरिह ॥ इदमेवशक्ति

१५॥

१५॥

५
६

यद्वचोऽपि शिवाय मेवादावष्टिस्ततः स्वयं च यतिर्न विरतः स एव लिखति निरुद्धं तद्वचः ॥ एकस्या
एव यतिर्न दमात्रेण संज्ञायत्रा निधनादिशब्दाच्च न पृथग्नुदाहरणं निप्रियां चितानि ॥ ३॥ न नमः
प्रयुतेयं मां लिखी नो गिलोके ॥ इत्यतिशयरी नगणद्वये मगलो न चैव नगणद्वये न च युता स्यात्तथा नो
गिजिह्वतिः लोके सतश्च यतिर्या तदमा लिनी नाम ॥ ४॥ न व तिनो प्रजोर मृदितो न ड्रं नगजगलो रग ए ४
ए श्वत दुत्तं प्र न ड्रं नाम ॥ यथा ॥ अल नत दुश्चरे एत पसा हिमा डिज्जा ए मिपेति जिगता मिधो श्वरे न गे एत
पवन समुहता नो अशिवा कुस्मरे दिशु सतां स देवम विभु ॥ प्र न ड्रं ॥ ५॥ भुजानानेयो शरदरा व विरतिरे सा ग ए ४
यत्र मगलं जगल नगण न गलो च न थापं च त्रिदशानि श्वयतिर्या त ए धो नाम ॥ यथा ॥ वरं च न ड्रं
म विरालय म दिवो न च न लिता न प्रेति व न निरुधु न व ॥ मयानि क म प दि वि द जे त वि यु क प्र म द
जन प्र स र ति प वि ति र्धु ॥ ६॥ भूमे प्या तो न वे तां स सा ए ति श्व ड्रे रवा ॥ यत्र मगलं जगल मगलो य
गगल द्यु व त था स म नि र्वा ति श्व य ति स द्रौ च न रे वा ना म ॥ यथा ॥ वि ज्जा ए श्व ड्रे रवा न ड्रं म लि म
न न तां ता ती यं वा दि ने त्रं ज ड्रं य म न थ ल ए ॥ न ड्रे रवा ति मि र्ति न स म ग र वा ति क र्वा ए व स दि री
श्वा त्रे जे व र ना थो गि री शः ॥ ७॥ मा वा ए त्वा र्थं यं धा क म क्री डा म ज्ञा न व्वा ॥ जि न पं च म ग लः
सा द म क्री डा ॥ यथा ॥ उ क्ता वा च न ड्रे न त ज्ये शे ते म्वा च तां गी य धा दि प्र हौ म प्रां ता प्र स द्वा मं
हं पा म् क म क्री डा र्वा न गो षी प्रां ले त्वा चै व ॥ प्र धं ते प तः मा त्पे वा म र्वा प्ये व सा वा क्म ॥ ए ड्रं
लो म ग ल द्रं म ग ल श्वे ति त द रं म्पं न नाम ॥ च न ड्रं तां जि धा ते म्वा यो वि र म स्वरि ॥ यत्र
गगल द्यु म ग लो य ग ल द्यु व त था स्वरैः स म नि र्वा ति श्व वि र म सा च न ड्रं तां जि धा व
ड्रं तां नाम छं द द्र त्थः ॥ श नू न दि त थो रे रु दि र्म ए री श्व र ॥ यत्र गगल न ग लो न ग ल द्यु र ग ल
श्च द्रं म ए री य र्वा उ दि त ॥ ८॥ अ ए ॥ १६॥ अ त्रि न गे स्व रा त्वा व म्प न ड्रं ज नि ल सि ती त्वा ए र ग
ए यं त्रि जि र्ग लो क्प न ग ड्रं वि ज मि तं न्ना म छं दः स्व रा त्वा स न ज्यः प रं र वं न ड्रं य च त य ति ॥
यथा ॥ यत्र च न ड्रं य ए पु वि वि ध यु धा ति ज ता गी त म नो र मे पु त व रि पु व र ना ग र ॥ व ड्रं ज वि र्म ॥

अत्र विदधिवर्धनं नवमं नो सस्युता एष जस्तो यः यत्र मगलं १५॥ १६॥

न १